

Sygn. akt **III AUa 2066/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Borkiewicz

Sędziowie: SSA Dorota Goss-Kokot (spr.)

SSA Jolanta Cierpiał

Protokolant: st.sekr. sąd. Alicja Karkut

po rozpoznaniu w dniu 29 lipca 2015 r. w Poznaniu

sprawy **E. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o emeryturę

na skutek apelacji E. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 23 września 2014 r. sygn. akt VIII U 2081/14

- zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i przyznaje E. K. prawo do emerytury od dnia 1 listopada 2013r.;
- zasądza od pozwanego na rzecz E. K. kwotę 210 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

SSA Jolanta Cierpiał	SSA Marek Borkiewicz	SSA Dorota Goss-Kokot
----------------------	----------------------	-----------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 lutego 2014 r. znak (...) pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j. t., Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43 ze zm.) po rozpatrzeniu wniosku z dnia 7 listopada 2013 r. odmówił **E. K.** przyznania prawa do emerytury.

Dnia 3 kwietnia 2014 r. – w terminie i formie prawem przewidzianej, E. K. wniósł odwołanie od powyższej decyzji, zarzucając jej niezgodność z prawem oraz domagając się zmiany decyzji i przyznania emerytury odwołującemu.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 23 września 2014 r. odwołanie oddalono. Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny.

Odwołujący E. K. urodził się w dniu (...), a zatem w dniu 12 października 2013 r. ukończył(...) lat. Odwołujący w okresie od dnia 1 lipca 1972 r. do dnia 27 sierpnia 1993 r. zatrudniony był w (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. (do dnia 31 grudnia 1989 r. – Przedsiębiorstwa Państwowego (...) Oddział w P.).

Zakład pracy, w którym zatrudniony był Odwołujący zajmował się konserwacją zabytków. Prace konserwacyjne obejmowały m.in. prace rozbiórkowe, prace murarskie, stolarskie, sztukatorskie, zbrojarskie, dekarские, malarskie, ciesielskie, pokrywcze, ślusarskie, przy czym zakres prac wykonywanych na obiekcie zabytkowym był różny. Zdarzało się zatem, że na danym obiekcie były wykonywane prace od etapu odkrywania i wzmocnienia fundamentów aż do etapu związanego z pracami nad dachem.

W ramach zatrudnienia w wyżej wskazanym zakładzie pracy, odwołujący wykonywał prace na stanowisku operatora sprzętu budowlanego w okresie od dnia 1 lipca 1972 r. do dnia 17 czerwca 1973 r.

Następnie w okresie od dnia 18 czerwca 1973 r. odwołujący wykonywał prace na stanowisku referent ds. zaopatrzenia. W dniu 8 lutego 1975 r. ukończył on (...) Studium Zawodowe (...) w P. i otrzymał tytuł technika budowlanego w zakresie budownictwa ogólnego.

Od dnia 16 czerwca 1975 r. odwołujący pracował w Przedsiębiorstwie Państwowym (...) Oddział w P. na stanowisku technika budowy, przy czym od dnia 1 stycznia 1977 r. – na stanowisku starszego technika. W dniu 1 sierpnia 1980 r. objął stanowisko majstra budowy. W lipcu 1981 r. odwołujący uzyskał uprawnienia budowlane i w okresie od dnia 1 sierpnia 1981 r. do dnia 27 sierpnia 1993 r. pracował w Przedsiębiorstwie Państwowym (...) Oddział w P. (a następnie spółce (...) sp. z o.o.) na stanowisku kierownika budowy. Odwołujący, będąc zatrudnionym na stanowisku kierownika budowy, otrzymywał sporządzony na piśmie zakres czynności i odpowiedzialności przewidziane dla tego stanowiska.

Jak ustalił Sąd Okręgowy, w ramach zatrudnienia na wszystkich wyżej wskazanych stanowiskach odwołujący wykonywał w zasadzie te same czynności, w szczególności sprawował on nadzór nad pracami wykonywanymi na danym etapie budowy. Różnica w zakresie obowiązków służbowych na tych stanowiskach polegała jedynie na tym, że odwołującemu zatrudnionemu na stanowisku kierownika budowy – oprócz murarzy, betoniarzy, zbrojarzy, cieśli i innych robotników budowlanych – dodatkowo podlegali jeszcze tacy pracownicy jak np. sztukatorzy, posadzkarze, konserwatorzy polichromii. W ocenie Sądu I instancji, prace wykonywane były zawsze etapowo, stąd też jeżeli wykonywano sztukaterię to odwołujący wykonywał nadzór na sztukatorami, jeżeli natomiast wykonywane były balustrady to odwołujący wykonywał nadzór nad ślusarzami. Kierownik budowy odpowiedzialny był także za wyniki finansowe budowy. Sąd Okręgowy przyjął również, że odwołujący przebywał cały czas na terenie budowy, prowadzeniem dokumentacji zajmował się zaś wieczorami lub też w dni wolne, w domu lub na kwaterze.

Według ustaleń Sądu I instancji, w świadectwie pracy wystawionym przez (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. z dnia 15 lipca 1993 r., wskazano, że odwołujący wykonywał prace na stanowisku operator sprzętu budowlanego, referent ds. zaopatrzenia, technik budowy, ostatnio kierownik budowy. Zaś w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach wystawionym przez spółkę (...) S.A. (następcę prawnego pracodawcy odwołującego) z dnia 17 listopada 2006 r. wskazano natomiast, że Odwołujący od dnia 16 czerwca 1975 r. do dnia 27 sierpnia 1993 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał dozór inżynieryjno-techniczny – wykaz A dział XIV poz. 24 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. na stanowisku: od dnia 16 czerwca 1975 r. do dnia 31 lipca 1980 r. – technika budowy, w okresie od dnia 1 sierpnia 1980 r. do dnia 31 lipca 1981 r. – majster budowy, w okresie od dnia 1 sierpnia 1981 r. do dnia 27 sierpnia 1993 r. – kierownik budowy, wymienionym w dziale XIII poz. 23 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 26 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 1 lipca 1983 r. (Dz. Urz. MKiS Nr 4) z dnia 14 września 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu kultury i sztuki.

W latach 1978 – 1980 odwołujący odbywał służbę wojskową a w dniu 30 stycznia 1980 r. został przeniesiony do rezerwy.

Odwołujący pobierał zasiłek chorobowy od dnia 1 grudnia 1992 r. do dnia 5 lipca 1993 r. Decyzją z dnia 20 sierpnia 1993 r. przyznano mu rentę inwalidzką trzeciej grupy inwalidów od dnia 6 lipca 1993 r. tj. od zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego. Następnie renta była przyznawana na dalsze okresy. Decyzją z dnia 8 października 2012 r. organ rentowy przyznał odwołującemu rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 października 2012 r. na stałe.

Jak ustalił Sąd Okręgowy, odwołujący legitymuje się okresem zatrudnienia w wysokości 25 lat, 8 miesięcy i 22 dni okresów składkowych i nieskładkowych, wobec wymaganych 25 lat. Obecnie jest zatrudniony w Grupie (...) sp. z o.o. Zakład Pracy (...) z siedzibą w G. W.. na stanowisku agent ochrony.

E. K. nie przystąpił do OFE (bezsporne).

W dniu 7 listopada 2013 r. odwołujący wystąpił z wnioskiem o przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W dniu 26 lutego 2014 r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

W ocenie Sądu Okręgowego bezsporne w niniejszej sprawie było, iż: odwołujący w dniu 12 października 2013 r. ukończył (...)lat, nie przystąpił do OFE, na dzień 1 stycznia 1999 r. oraz posiadał ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Sporne zaś w niniejszej sprawie pozostawało to, czy odwołujący legitymował się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

Zdaniem Sądu I instancji, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego można w sposób nie budzący wątpliwości stwierdzić, że odwołujący E. K., będąc zatrudnionym na stanowisku technik budowy, majster budowy oraz kierownik budowy w spółce (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. (31 grudnia 1989 r. - Przedsiębiorstwa Państwowego (...) Oddział w P.), nie wykonywał prac w warunkach szczególnych wymienionych w wykazie A. Dziale XIV. pod poz. 24 tj. w ramach dozoru inżynieryjno-technicznego. Jak uzasadnił swoje stanowisko ów Sąd, wprawdzie odwołujący pełnił nadzór nad pracami wykonywanymi na danym etapie budowy, przy czym były to różnego rodzaju prace m.in. prace rozbiórkowe, prace murarskie, stolarskie, sztukatorskie, zbrojarskie, dekararskie, malarskie, ciesielskie, pokrywcze, ślusarskie, jednakże rodzaj prac wykonywanych na danym obiekcie nie był stały, a nadto prace wykonywane były w kolejno następujących po sobie etapach a nie równocześnie. Jeśli zatem – jak wyjaśnił ów Sąd – na danym etapie wykonywane były prace zbrojarskie (kwalifikowane jako prace w warunkach szczególnych), to odwołujący nadzorował ten rodzaj prac a jeśli prace ciesielskie (nie będące pracami w warunkach szczególnych) to odwołujący nadzorował prace ciesielskie.

Zdaniem Sądu I instancji, podkreślenia wymaga, że w toku postępowania dowodowego Odwołujący nie wykazał, w jakich dokładnie okresach pełnił on bezpośredni nadzór nad zbrojarzami, betoniarzami, dekarzami lub też pracownikami wykonującymi prace malarskie, konstrukcji na wysokości tj. pracownikami kwalifikowanymi do grupy pracowników pracujących w warunkach szczególnych (wymienionych w Wykazie A. Dziale V. wyżej wskazanego rozporządzenia). Przede wszystkim jednak odwołujący nie wykazał, ażeby prace wyżej wskazane – objęte przedmiotowym wykazem – były wykonywane jako podstawowe stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Sam fakt nadzorowania przez odwołującego szeregu innych prac aniżeli wymienione w wykazie A rozporządzenia nie wyłącza – jak wskazał Sąd Okręgowy, zakwalifikowania samego nadzoru jako pracy w szczególnych warunkach, jeżeli te inne (podlegające dozorowi) prace nie są na danym oddziale lub wydziale podstawowe.

Od wyroku została złożona apelacja, w której apelujący zarzucił powyższemu wyrokowi naruszenie przepisów postępowania, tj.: 1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę oraz interpretację materiału dowodowego, tj. przez przyjęcie, iż dozorowane przez odwołującego prace wykonywane były zawsze etapowo, w tym sensie, że mógł dozorować tylko prace nieuznane za wykonywane w szczególnych warunkach, podczas gdy z zeznań: a) świadka B. D. wynika, iż odwołujący nadzorował prace tych pracowników,

którzy wykonywali prace na danym obiekcie – w tym pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach (przykładowo zbrojarze); b) odwołującego wynika zaledwie to, iż nie nadzorował on jednocześnie wszystkich etapów budowy co byłoby zwyczajnie niemożliwie, 2) art. 233 § 1 k.p.c, poprzez wybiórczą ocenę materiału dowodowego i odmowę przyznania mocy dowodowej zeznaniom odwołującego w zakresie w jakim zeznał on, iż zawsze wykonywał prace w szkodliwych warunkach, podczas gdy okoliczność ta została potwierdzona zeznaniami świadka B. D., 3) sprzeczność ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i wywiedzenie z faktu, że skoro prace budowlane były wykonywane etapowo to zdarzało się nadzorowanie wyłącznie prac niewykonywanych w szczególnych warunkach, 4) art. 278 k.p.c, poprzez niedopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłego, na okoliczność wymagającą wiadomości specjalnych, tj. ustalenia prac wchodzących w zakres zabiegów konserwacyjnych,

oraz naruszenia prawa materialnego: 1) poz. 24 w dziale XIV wykazie A, stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, poprzez przyjęcie, że odwołujący sprawował dozór inżynieryjno-techniczny nad pracami, w których jako podstawowe nie były wykonywane prace w szczególnych warunkach, 2) poz. 8, 9 i 10 w dziale V wykazie A, stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, poprzez ich niezastosowanie, podczas gdy z istoty prac konserwacyjnych oraz z zeznań świadka B. D. wynika, iż wymienione tam prace były nadzorowane przez odwołującego.

Wskazując na powyższe zarzuty, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c, apelujący wnosil o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku w całości, poprzez zmianę decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 26 lutego 2014 roku (znak spraw): (...) i przyznanie mu prawa do emerytury,
- 2) przeprowadzenie dowodu z uzupełniającego przesłuchania odwołującego na okoliczność rodzaju prac nadzorowanych przez niego w ramach wykonywania obowiązku, charakteru tego nadzoru, sposobu jego sprawowania – w szczególności w celu ustalenia czy odwołujący sprawował dozór inżynieryjno-techniczny nad pracami, w których jako podstawowe były wykonywane prace w szczególnych warunkach oraz czy dozór ten był stały;
- 3) dopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłego, na okoliczność wymagającą wiadomości specjalnych, tj. ustalenia prac wchodzących w zakres zabiegów konserwacyjnych,
- 4) zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego zwrot kosztów procesu postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Ewentualnie wnosil o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowni I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odwołującego zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny wskazuje na właściwe przepisy mające zastosowanie w przedmiotowej sprawie, a mianowicie przepisy: 1) art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440, ze zm.) oraz 2) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. nr 8, poz. 43 ze zm.), regulujące przyznawanie emerytur dla osób urodzonych, tak jak odwołujący po 31.12.1948 r. Jednocześnie Sąd II instancji zgadza się z Sądem Okręgowym co do tego, że bezsporne w niniejszej sprawie było, iż: odwołujący w dniu 12 października 2013 r. ukończył (...) lat, nie przystąpił do OFE, na dzień 1 stycznia 1999 r., posiadał ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Sporne zaś w niniejszej sprawie pozostawało to, czy odwołujący legitymował się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

Przede wszystkim Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska Sądu I instancji co do tego, że odwołujący E. K., będąc zatrudnionym na stanowisku technik budowy, majster budowy oraz kierownik budowy w spółce (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. (31 grudnia 1989 r. - Przedsiębiorstwa Państwowego (...) Oddział w P.) nie wykonywał prac w warunkach szczególnych wymienionych w wykazie A. Dziale XIV. pod poz. 24 tj. w ramach dozoru inżyniersko-technicznego. Sąd II instancji kwestionuje zapatrywanie tego Sądu w zakresie faktu, że: wprawdzie odwołujący pełnił nadzór nad pracami wykonywanymi na danym etapie budowy, przy czym były to różnego rodzaju prace m.in. prace rozbiórkowe, prace murarskie, stolarskie, sztukatorskie, zbrojarskie, dekarzkie, malarskie, ciesielskie, pokrywcze, ślusarskie, jednakże rodzaj prac wykonywanych na danym obiekcie nie był stały, a nadto prace wykonywane były w kolejno następujących po sobie etapach a nie równocześnie. Sąd Apelacyjny również krytycznie odniósł się do przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że w toku postępowania dowodowego odwołujący nie wykazał, w jakich dokładnie okresach pełnił on bezpośredni nadzór nad zbrojarzami, betoniarzami, dekarzami lub też pracownikami wykonującymi prace malarskie, konstrukcji na wysokości tj. pracownikami kwalifikowanymi do grupy pracowników pracujących w warunkach szczególnych (wymienionych w Wykazie A. Dziale V. wyżej wskazanego rozporządzenia), w konsekwencji odwołujący nie wykazał, ażeby prace wyżej wskazane – objęte przedmiotowym wykazem – były wykonywane jako podstawowe stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W tym miejscu Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że stanowisko Sądu Okręgowego, co do tego, że prace nadzorowane przez odwołującego, wymienione w wykazie jako prace w warunkach szczególnych, tu konkretnie: prace zbrojarskie, betoniarskie, malarskie, konstrukcji na wysokościach, dekarzkie, nie miałyby stanowić prac podstawowych, jest ustaleniem całkowicie dowolnym, nie znajdującym potwierdzenia w materiale dowodowym.

Sąd Apelacyjny opierając się na materiale dowodowym, który jest w aktach sprawy, a także na zasadach doświadczenia życiowego uznaje, że nie ma potrzeby przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego co do okoliczności będących przedmiotem sprawy. Materiał dowodowy, w szczególności zeznania świadków B. D. i zeznania samego apelującego wskazują na to, że istota (sedno) pracy apelującego polegała na tym, że nadzorował on prace, które są wymienione w wykazie jako prace w warunkach szczególnych, a jak słusznie jeszcze zauważył i dodał apelujący, były to także prace cykliniarskie i kamieniarskie.

W tym miejscu Sąd Apelacyjny wskazuje, że słusznie twierdzi się w apelacji, że: „nie sposób przyjąć, iż dozоровane przez odwołującego prace wykonywane były zawsze etapowo, w tym sensie, że mógł dozorować tylko prace nieuznawane za wykonywane w szczególnych warunkach”. Sąd II instancji podkreśla w tym miejscu twierdzenia świadka B. D., że: „Odwołujący nadzorował tych pracowników, którzy wykonywali prace na danym obiekcie. (...) Kierownikowi bezpośrednio podlegał majster. Tych majstrów było kilku. To przeważnie były duże obiekty (...) Prace trwały tam latami.” Podsumowując Sąd Apelacyjny zgadza się, że z istoty dokonywania zabiegów konserwatorskich wynika, iż wymagają one współdziałania fachowców z różnych dziedzin; i tak wykonując konserwację elewacji należało dozorować prace nie tylko murarzy, tynkarzy, malarzy ale również dekarzy, cieśli czy kamieniarzy. W tym sensie zeznania świadka, jak i samego odwołującego oznaczają tylko tyle, iż pewne czynności wymagały zachowania określonej sekwencji; przykładowo zanim daną powierzchnię pomalowano wymagała ona zabiegów murarskich, ale powyższe nie stało jednak na przeszkodzie wykonywania prac wewnątrz budynku czy też na jego pokryciu dachowym. Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że wniosku, iż dozоровane przez odwołującego prace wykonywane były zawsze etapowo, w tym sensie, że mógł dozorować tylko prace nieuznane za wykonywane w szczególnych warunkach, nie sposób wywieść z zeznań świadka B. D. i apelującego.

Ponadto, Sąd Apelacyjny wskazuje, że organ rentowy w decyzji z dnia 26 lutego 2014 r. odmawiającej prawa do emerytury w warunkach szczególnych, nie podnosił powyższych okoliczności, które były badane przez Sąd Okręgowy, a jedynie twierdził, że Ubezpieczony jako dozоровujący prowadził również prace administracyjne, a skoro ich dokonywał, to nie mógł stale i w sposób ciągły pracować przy pracach w warunkach szczególnych. Ten ostatni argument Sąd Okręgowy w ogóle odrzucił, stwierdzając, zresztą słusznie, że wykonywanie prac dozоровujących i administracyjnych w ogóle nie wyklucza uznania pracy w warunkach szczególnych. Zresztą taki pogląd ma swoje umocowanie w orzecznictwie SN (wyrok SN z dnia 11 października 2013 r., III UK 141/12)

Mając na względzie powyższe, na podstawie przepisu § 1 art. 386 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie przepisów art. 98 § 1 kpc i § 12 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych zasądzając od pozwanego kwotę 210 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu za obie instancje.

SSA Jolanta Cierpiał	SSA Marek Borkiewicz	SSA Dorota Goss-Kokot
----------------------	----------------------	-----------------------